

Una biografia de gran interès

La prolífica obra impresa de Bargalló ens ofereix l'oportunitat d'explorar l'ensenyament de les ciències atenent a públics diversos: els estudiants d'escola, els estudiants de Batxillerat, els mestres en formació, els mestres en actiu i els mestres de mestres.

La biografia de Modesto Bargalló constitueix una finestra privilegiada a l'ensenyament de les ciències durant el primer terç del segle XX i a l'exili d'un col·lectiu professional no sempre visible dins de les narratives al voltant de l'exili republicà: els mestres de mestres.

INSTITUT INTERUNIVERSITARI LÓPEZ PIÑERO

« Sólo inspira amor lo que lleva una parte de nuestra alma, lo que nos debe esfuerzos, desvelos y hasta inquietudes »

Modesto Bargalló

1924

Comissari de l'exposició:

Luis Moreno Martínez
luis.moreno-martinez@uv.es

Agraïments:

Biblioteca Historicomèdica
"Vicent Peset Llorca" i
Biblioteca Històrica de la
Universitat de València

Fundación Juanelo Turriano

Societat Catalana d'Història
de la Ciència i de la Tècnica

Modesto Bargalló (1894-1981): Mestre de mestres

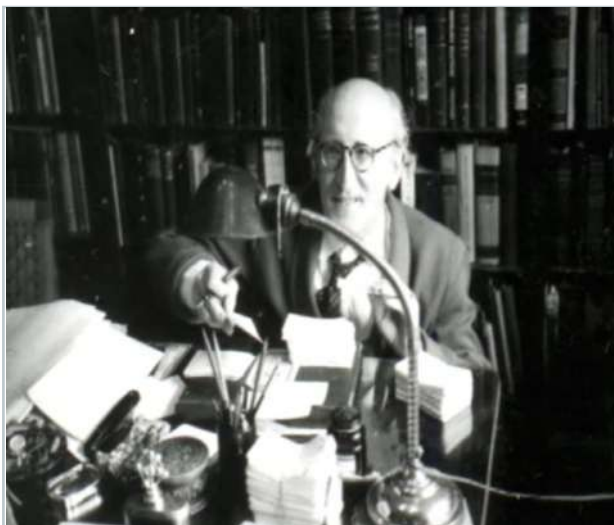

Institut Interuniversitari
« López Piñero »
Universitat de València

Palau de Cerveró

21 de febrer – 28 de juny de 2019

Modesto Bargalló Ardévol

Modesto Bargalló va nèixer en 1894 dins d'una família de mestres d'escola. Va cursar els estudis de Batxillerat en l'Institut de Tarragona (1904-1910) i va obtenir el títol de Mestre Elemental i Superior per l'Escola de Mestres d'Osca. Després del seu pas per l'Escola d'Estudis Superiors del Magisteri a Madrid (1912-1915), on es va formar com a mestre de mestres, es va incorporar com a Professor Numerari de Física, Química, Història Natural i Agricultura a l'Escola Normal de Mestres de Guadalajara en 1915. En 1931 es va llicenciar en ciències per la Universidad Central de Madrid. Durant la guerra civil va ser destinat a l'Escola Normal de Mestres de Conca i va ser nomenat president de la Secció de Primària del Consell Superior de Cultura del Govern de la República. Va abandonar

Sabadell, 1894 - Mèxic, 1981

Espanya el 2 de febrer de 1939 amb la seua esposa, Luisa, i els seus fills, Luisa i Miguel. Després de viatjar a Perpignan, Estrasburg i Saberne, el 25 de maig va posar rumb a Mèxic al costat de la seua família i del seu germà Miguel a bord del *Sinaia*. La família Bargalló va desembarcar en el port de Veracruz en el matí del 13 de juny de 1939.

A Mèxic, Bargalló va continuar la seua labor docent com a professor de Química de l'Institut Politécnic Nacional. Així mateix, va desenvolupar una prolífica carrera com a historiador de la química, la mineria i la metal·lúrgia. Els seus treballs en història de la ciència li van valdre la concessió en 1977 del *Dexter Award* de la divisió d'història de la química de la *American Chemical Society*, sent el únic historiador de la química espanyol que ha aconseguit tal distinció. Després d'anys dedicat a la història i l'ensenyament de les ciències, Bargalló va morir a Mèxic en 1981.

L'obra de Modesto Bargalló

A Espanya

Modesto Bargalló va publicar diversos manuals per a l'escola primària, l'ensenyament superior i el magisteri. Així mateix, va publicar nombrosos articles en revistes de l'àmbit educatiu. Va formar part de l'equip editorial que va crear la *Revista de Escuelas Normales* en 1922 fins a 1927, moment en el qual va abandonar la direcció d'aquesta. En 1928 va fundar el *Boletín Faraday*, considerada la primera publicació dedicada a la història i la didàctica de la física i la química a Espanya. Entre 1931 i 1932 va tornar a ocupar-se de la direcció de la *Revista de Escuelas Normales*. A aquesta intensa labor editorial cal afegir la traducció de l'alemany de diverses obres científiques com *Elementos de Química* de Ostwald o *Las Prácticas de Física* de Wiedemann.

A Mèxic

Bargalló va continuar publicant diversos articles i manuals. Tots ells es troben resumits en la seua obra *Trabajos, artículos y apuntes (1940-1972) sobre química, enseñanza y metalurgia mexicana y de Hispanoamérica colonial*. Aquest treball ens ofereix una valuosa síntesi de les seues contribucions a l'ensenyament i la història de la química en els seus anys a Mèxic. També relata el seu exili en primera persona a manera d'epíleg.